

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 74 (1961)

Artikel: Renania
Autor: [s.n.]
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-225611>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 30.09.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

gia da Jon Semadeni: «*Ûn quader chi nu quadra*». Ûn vaira Molière nos Jon Semadeni.

Als 19 e'ls 20 marz ans spordschet il cor masdà da Zuoz l'impre-schiunant drama «*La grand'impromischiun*» da Gian Belsch.

Als 28 avuost han ils Samedrins sport in occasiun da la Ladinia il drama commemorativ «*Giachen Bifrun*» da nos instancabel dramaturg Men Gaudenz.

La suprastanza da l'Uniun dals Grischs nun ha tardà da sustegner la cultivaziun dal teater rumantsch. Ella ha organisà ün cuors d'igluminaziun da teater suot la guida da sar T. Murk e sar R. Joho.

Dürant il cuors da quaist an pudet il redactur dal *vocabulari ladin-tudais-ch*, sar dr. O. Peer, chattar üna fuorma definitiva da la cumposiziun. Al mumaint ais ca. tuot pront per la stampa.

Noss periodics: *Il Fögl Ladin*, *il Sain Pitschen*, *il Chalender Ladin*, *l'Aviöl e'l Dun da Nadal* sun cumparüts sco minch'an ed han allegrà a giuven e vegl. Tuots redactors praistan preziosa lavur per nossa lingua e cultura rumantscha.

Fermamaing ans han occupats dürant l'an scuors *las grammaticas*, tant quella putera da signur dr. Scheitlin sco la valladra da sar dr. Arquint. Pervia chi'ns mancaivan ils mezs d'instrucziun nun havain nus pudü organisar quaist inviern bod ingüns cuors da rumantsch. Nus avain perquai concentrà nossa lavur plü ferm sün la *Scoula da paur*s chi ais quaist inviern statta frequentada da 90 interessents da bod tuot ils cumüns d'Engiadina bassa e Val Müstair. In mai dal 1961 sperain nus da pudair inaugurar nossa «*Chasa Fliana*» chi nu dess esser be Scoula da paur, ma ün *center cultural e spiertal* per tuot l'intschess ladin.

Rico Parli

Renania

La lavur da la Renania sa vagnir zavrada an ediziùns ad an acziùns directas.

1. Ediziùns:

«*La Casa Paterna*»

Nossa giasetta e derasada an Surselva detg bagn, dantànt e igl diambar digls abunaints an la Sutselva fetg modest a vean ear tras acziùns spezialas strusch a crescher da num. La C. P. â datiar da 800 abunaints ca paian.

Igl calendar «Per mintga gi»

Quel vean redigieu da dus redactors a saspertga an egna part sursilvana ad egna part sutsilvana. Igl «*Per mintga gi*» â vargia 1 750 abunaints ca paian.

«Dùns da Nadal»

Ear igls 1960 en cumparieus dus «Dùns», egn par la Surselva ad egn par la Sutselva.

Publicaziùns da ovras literaras a musicalas

Igl onn passo â la Renania edieu, cun agid da la Leia Rumàntscha, da la Fundaziùn Cadonau a da la Pro Helvetia, las ISTORGIAS da *Tumasch Dolf*. Ella â savieu vender egn beal diambar da quels cu-daschs. Sen Biamàn en cumparidas las poesias da *Flurin Darms* ad ân ear cato fetg bün ratschevamaint.

2. Acziùns directas

Seras rumàntschas

Talas seras da caracter popular â gieu liac a *Glion* ad a *Flem*. An la Sutselva ân igls da *Preaz* organiso gean sera rumàntscha.

Teatar rumàntsch

Dantànt c'igl e agli part sursilvana betga sto pusseval da dar igl onn passo tocs rumàntschs, â quell'ea la Sutselva gieu tres rapresen-taziùns rumàntschas.

- a. Igl gioi «Igl pur suveran» da Toni Halter do a Ziràn da la Cum-pagneia da mats da Vella.
- b. Igl gioi «Telas filiant» da Curo Mani â la Calandaria do sco pre-miera a Maton a repetieu quel ad Andeer.
- c. «Igls parlérs avànt dartgira» da Tani Dolf do a Preaz cun caschùn da la sera rumantscha.

La fatscha da noss vitgs

Sen que tgomp da lavur sa malavetta vagnir numno, par igl antiar antschiass da la Renania, me egn sul suzcess positif. La tgea da la caschareia nova ad Andeer de purtar l'inscripziùn: Stizùn da latg ad igl vers: Gromma, latg, caschial, tschigrùn dattan forza gli Grischùn.

Contribuziùns a scolettas

Las scolettas da Flem a Castrisch vegnan sustanidas da la Re-nania mintgegna cun frs. 200.—.

Curs rumàntschs

Uonn vean do a *Tusàn* egn *curs I* ad egn *curs III*. Ad Andeer a Pasqual earan ear prevedieu curs, mo malavetta â'gl betga do inter-essents avunda.

Scha ear betga tuts igls plans ân savieu vagnir realisos, ân tschear-tas lavurs ad acziùns tuttegna gieu suzcess ca sa far plasché a dar curascha par igl avegnir.

Andeer, igl marz 1961

Par la Renania: *Gion Mani*

Uniung Rumantscha da Surmeir

Nossas publicaziungs:

«*Igl Noss Sulom*» 1961 è cumparia igl december 60 scu nomra da giubileum an 40a annada. Redacter: Gion Peder Thöni, Riehen.

«*La Pagina da Surmeir*», nossa gasetta meinsila è cumpareida regularmaintg. Annada 15. Redacter: Bonifaci Plaz, Coira.

«*Calender Surmiran*». Cumparia scu annada 11 igl december 1960. La redacziung schea an mangs da Gisep Sigron, Alvagni.

«*Mossaveias*» da plets novs. Siva 10 onns vagnsa puspe pudia dar or chest mossaveias, igl cal renda gronds sarvetschs pratics. Red. G. P. Thöni.

«*Son Niclo*». (Dung da Nadal). Ansemen cun la Romania vagn nous edia per l'amprem eda chest codeschign per unfants. Igl success è cuntantivel.

Sarvetsch da referats:

Cun caschung da nossas radunanzas per la preparaziung da la votaziung digls 3 avregl on tignia referats: sign. insp. G. D. Simeon (2) e sign. president cirquital F. Scarpatetti (2). Tar la radunanza generala digls 16 otgover ò referia sign. directer Alexander Poltéra, Lai.

La fatscha da nossas vischnancas:

Igl otgover 1960 è cumpareida ainten tottas casadas da Surmeir (ca. 1500 tocs) ena brochuretta rumantscha cun en instant appel a nossa populaziung da betg vender per en pèr raps las belas isaglias, mobiglias e bela vaschela. Betg vandagn la nossa patria!

Curs rumantschs:

Igls 26 november on 4 scolasts ord Surmeir frequento igl curs da sign. prof. Deplazes a Glion.

Oz vignan dos curs da rumantsch a Tinizong (scolast Tgasper Dosch) cun ena partizipaziung da 3 d'els ed a Lai (scol. sec. T. Cantieni). Da chest davos curs fon part 10 parsungas.

Cant: Igl onn 1960 on treis chors da Surmeir frequento la festa federala da cant a Genevra: Alvra, Sursés e Lantsch.

Sedutas:

Nossa suprastanza ò igl onn passo gia 7 sedutas. La radunanza genereala ò gia li igl 16 otgover 1960 a Casti. Dus chors on canto. (Lantsch e Stierva). Referat principal: L'impurtanza digl tourissem per igl noss paeis. Referent: sign. directer Alexander Poltéra.

Votaziung dils 3 avregl 1960

Resultat da chesta votaziung: Circuit Sursés 84 % d. l. vouch *ea*,
circuit Alvaschagn 70 % *ea*, circuit Belfort 78 % *ea*.

Lai, igls 14 favrer 1961

Toni Cantieni

Uniùn da Scripturs Rumàntschs

L'USR â salvo la sia radunàntza generala igls 11/12 da zercladur 1960 an egna vischnànca stgetrumàntscha, igl plascheval Ardez. La sonda sera ân las soziedads digl Liac (musica instrumentala, cor viril a cor maschado) anrihieu nossa santupada cun lur bealas produenziuns. Tràntaraint ân noss comembers Chatrina Bott-Filli, Teo Candinas, G. A. Manetsch, Ch. A. Grass, Men Gaudenz a C. Mani do egnper ansageadas da lur produenziùn litarara. Pleds digls presidents Claglùna a Mengiardi sco ear d'Andri Peer a digl noss parsura Gion Deplazes ân do egna vera taimpra rumàntscha agli nossa serada. La radunàntza â gieu liac sut egn pumer fluraint la dumengia, G. Deplazes â sara-tratg tenor statutas da la suprastànza. El maretta noss tgòld angraztgamaint. Igl madem valla ear par Alexi Decurtins sco parsura da la «Cumissiùn litarara». La suprastànza sacompona da: C. Mani (parsura), Aita Stricker (cassiera), Bon. Plaz, Lud. Hendry a Teo Candinas. Nof comember da la CL e davanto G. A. Manetsch, redac-tur da las «Novas Litararas» e Teo Candinas. Igl noss comember Toni Halter â survagnieu egn premi da la «Soziedad Svizra da scolasts» pigl sieus cudasch «Culan da Crestaulta». Nus gratulagn!

S. Murezzi, igl Marz 1961

Curo Mani

Cumünanza Radio Rumantsch

L'an 1960 permettet da consolider ils progress da l'an 1959. L'aug-maint da las emissiuns mensilas siül program I tres emissiuns evnilas sün il programm II. as fet valair favuraivelmaing e chattet apro-baziun generela. Que ais eir fich important cha las emissiuns ruman-tschas chattan l'interess da la populaziun, perche cha il numer d'audi-tuors crescha adüna, pustüt in nossas contredgias, inua cha l'artschai-vmaint dal radio s'amegldret fich ils ultims ans per causa dals novs emettuors dad UUC u FM. Las emissiuns rumantschas gnaron taidledas be sch'ellas sun usche bunas ed interessantas scu quellas in lingua tudas-cha chi vegnan transmissas sur ils medems emettuors.

Quels chi faun ils programs rumantschs haun perque üna granda respunsabilitèd. Els stöglian chatter our che chi plescha a l'auditur

ed il sforza da tadler. La cumischiun da programs da la CRR tschercha, insembel cun il studio da Turig, da tainscher quaist böt. L'utuon 1960 organiset ella sia üsiteda sessiun annuela, quaista vouta a Mustér. Scu giasts eiran preschaints rapreschantants dad institutziuns ecclesiasticas e culturelas da la Surselva scu eir ils signuors dir. S. Bächli, dr. A. Ribì e Tista Murk dal studio da Turig. L'arandschamaint, diret dal president da la cumischiun da programs da la CRR, sig. Chr. Caduff, gratagiet bain ed avet ün bun success.

Natürelmaing resta l'augmait da las uras d'emissiun nos böt primordiel; que saro eir pussibel da t'il realiser sül program regiunel, ma scu e cura nun ais auncha decis. Nus savains pero cha il studio da Turig as dosta per la chosa.

La part da las emissiuns rumantschas chi ans sto fich a cour, sun las emissiuns radioscola. Eir ellas augmantettan da 4 sün 6 per an. La finanziaziun da la «Giazettina Radioscola» giescha in mauns da la CRR e quella dals programs in cumön traunter la CRR ed il studio da Turig. La redacziun fo sig. prof. dr. A. Maissen, il president da nossa cumischiun radioscola, e que cun grand success.

Scha las emissiuns radioscola chattan bun'accoglientscha tar magisters e scholars, schi ais que üna bella e buna chosa, chi güstifichescha eir las spaisas finanziales considerablas per quetaunt tres la CRR.

Cuira, 13 3 1961

Chr. Badraun

Publicaziuns da la Lia 1960

Cudischet da leger per il Plaun III. classa, secunda ediziun cumpilada da Dorli Rageth cun entagls da Mattias Spescha.

Egn dutg traunter, maletg cultural, da Tuscha Barandun-Tscharner, dissegns da Plasch Barandun.

OSL e LR ediziuns cumünaivlas dall'Ovra svizra per la giuventüna e la Lia Rumantscha.

Nr. 296 **Il misteri de Caumastgira,** surs., da Toni Halter, cun illustraziuns da Alois Carigiet;

Nr. 722 **Il franc chi fa viadi,** lad., transl. da Cla Biert;

Nr. 723 **Saniclau e'ls anguelins,** da Chatrina Bott-Filli, cun illustraziuns da Jon Curo Tramèr;

Nr. 724 **Creatiras che nus essan,** surs., da Gion Deplazes cun illustraziuns da Mattias Spescha.

Otto Barblan, 1860—1943, ediziun commemorativa insembel cun l'Uniun dals Grischs.